

KS. STANISŁAW JANECZEK (KUL)

PRZEDMOWA

Śp. ks. bp prof. Bohdan Bejze, zasłużony dla podniesienia kultury teologicznej i filozoficznej¹, przez wiele lat wyjątkowo owocnie przewodniczył Sekcji Wykładowców Filozofii Uczelni Katolickich w Polsce. W roku 1968 rozpisał ankietę wśród wykładających w seminariach duchownych na temat nowych wyzwań dla dydaktyki antropologii filozoficznej w tych uczelniach. Jej wyniki wraz z dokumentacją wypowiedzi licznych wykładowców tej dyscypliny zamieścił w formie obszernego dwuczęściowego artykułu *Aktualna problematyka antropologii filozoficznej*². Tę ważną społecznie problematykę podejmował, niezmordowanie stawiając kwestię nie tylko: *Jak dzisiejszemu człowiekowi mówić o Bogu*³, ale także pytając integralnie o pełną wizję Boga i człowieka⁴.

Po latach wypada wrócić, choćby w skromniejszej formie, do tych kulturotwórczych zabiegów, intensyfikując prace Sekcji Wykładowców Filozofii Uczelni Katolickich w Polsce, w postaci serii wydawniczej poświęconej dydaktyce poszczególnych dyscyplin filozofii, ujmowanych w aspekcie ich związków ze światopoglądem chrześcijańskim. Bogactwo podręczników w zakresie każdej z wykładanych dyscyplin, w formie rodzimych opracowań czy też przekładów, w sposób nieporównanie liczniejszych niż w okresie działalności śp. ks. bpa Bejzego, skłania

---

¹ Np. przez imponującą serię wydawniczą w zakresie teologii, filozofii i różnych aspektów życia chrześcijańskiego *W nurcie zagadnień posoborowych* (t. 1-20, Warszawa 1967-1995).

² „*Studia Philosophiae Christianae*” 5(1969), nr 1, s. 5-61; nr 2, s. 5-47.

³ *Jak dzisiejszemu człowiekowi mówić o Bogu*, red. B. Bejze, Warszawa 1993 (seria *Studia z Filozofii Boga*, t. 6). Por. tenże, *O nauczaniu filozofii Boga (Zwierzenia z praktyki dydaktycznej)*, „*Znak*” 16(1964), nr 120, s. 667-671; nr 121-122, s. 882-895; tenże, *Uwagi na temat studium filozofii w seminariach duchownych*, „*Ateneum Kapłańskie*” 70(1967), s. 198-200.

⁴ *O Bogu i o człowieku*, red. B. Bejze, t. 1-2, Warszawa 1968-1969; *W kierunku człowieka*, red. B. Bejze, t. 1-2, Warszawa 1971; *W kierunku Boga*, red. B. Bejze, Warszawa 1982; *Aby poznać Boga i człowieka*, red. B. Bejze, t. 1-2, Warszawa 1974.

do pogłębionej refleksji nad ich wielowątkowością oraz zróżnicowaniem filozoficznym i ideowym. Taka forma prezentacji treści poszczególnych przedmiotów filozoficznych i sposobu ich ekspozycji – należy mieć nadzieję – pomoże w ich dydaktyce.

Głównym motywem tego przedsięwzięcia niech pozostanie szlachetna idea śp. ks. bpa Bejzego uwzględniania osiągnięć i potrzeb współczesnej kultury, zwłaszcza filozoficznej, która skłania do wykorzystania osiągnięć współczesnej filozofii w partnerskim dialogu, śladem geniuszu św. Tomasza z Akwinu. Nie lękał się on sięgać do myśli Arystotelesa, uwikłanej w kontekst kultury nierzadko odbiegającej nawet od fundamentalnych przesłanek doktryny chrześcijańskiej, nawet gdy wykorzystanie tej myśli rodziło ówczesne dramatyczne zagrożenia, np. w formie awerroizmu łacińskiego.

Profesorom filozofii w uczelniach katolickich ośmielam się przedstawić tom poświęcony problematyce antropologicznej, stanowiący rozbudowane pokłosie zebrania Sekcji Wykładowców Filozofii Uczelni Katolickich w Polsce 11 marca 2010 r. na KUL. Ufam, że pogłębi on trwałą tradycję spotkań kościelnego środowiska filozoficznego, śladem innych kręgów wykładowców seminariów polskich. Byłaby to jakaś skromna forma uczestnictwa w różnych formach integracji katolickich środowisk naukowych, których instytucjonalnym fundamentem jest Rada Naukowa Konferencji Episkopatu Polski, działająca pod kierunkiem ks. bpa prof. Andrzeja Dziuby. Na wspomnianym spotkaniu podjęto wątek nauczania antropologii filozoficznej w katolickich uczelniach wyższych. Omówili tę tematykę tak wybitni uczeni w zakresie antropologii filozoficznej, jak ks. prof. Roman Darowski, ks. bp prof. Ignacy Dec, ks. prof. Stanisław Kowalczyk i ks. prof. Antoni Siemianowski. Uwagami na temat problematyki wchodzącej w skład antropologii przyrodniczej podzielił się ks. prof. Piotr Lenartowicz, a w zakresie antropologii kulturowej – p. prof. Adam Szafranski.

Do edycji niniejszego tomu zaprosiłem także innych znakomitych autorów, dbając, by zachować dorobek tradycji tomistycznej, ale równocześnie ubogacić ją o osiągnięcia innych nurtów, zwłaszcza personalizmu Karola Wojtyły. W tym kontekście uwzględniono także dyskusję z dokonaniem wpływowego dzisiaj nurtu tzw. filozofii umysłu (*philosophy of mind*), stymulującej światopoglądowe rozstrzygnięcia w zakresie problematyki duszy ludzkiej w formie kwestii: umysł-ciało (*mind-body*). Niestety, nie udało się zamieścić omówienia antropologii z kręgu wpływowej filozofii dialogu. Choć *Ratio studiorum* wymaga wykładu zasadniczo tylko antropologii filozoficznej, to wobec narastającej presji tzw. trzeciej kultury, w której także uprawianie humanistyki dokonywać się ma w kontekście osiągnięć nauk matematyczno-przyrodniczych (*scien-*

ce), wydało się niezbędne przedstawienie złożonej problematyki antropologii przyrodniczej. Ponieważ budzi ona spory stricte naukowe i ideowe, zdecydowano się na rzetelne przedstawienie całej złożoności tych dyskusji. Niestety, nie udało się też zamieścić omówienia z zakresu problematyki antropologii społeczno-kulturowej tak rozpowszechnionej w świecie anglosaskim, a na polskich uczelniach w dydaktyce zwłaszcza socjologii, psychologii czy kulturoznawstwa. Mimo wskazanych ograniczeń, wydaje się, że nawet w takiej formie niniejszy tom stanowi całość o charakterze monograficznym, choć nade wszystko użyteczną w aspekcie dydaktycznym, to jednak niepozbawioną walorów stricte naukowych. Pozwalam sobie też wyrazić nadzieję, że choć obecna inicjatywa wydawnicza powstała w wyrazistym środowisku ideowym, to jednak ze względu na jej rzetelność w stawianiu maksymalistycznie pojętych problemów filozoficznych, a także na podobną wartość argumentacyjną, nie tylko jest wolna od ideologicznego getta, ale zostanie też życzliwie przyjęta przez inne polskie środowiska naukowe.

W zasadzie wszystkie teksty mają charakter oryginalny, tylko tekst Rocco Buttiglione, autora niedoścignętego opracowania filozofii Karola Wojtyły⁵, jest przedrukiem wstępu do edycji antropologicznych pism tego myśliciela⁶, w którym dokonano jedynie niezbędnych korekt i uzupełnień bibliograficznych. Wydawnictwu Towarzystwa Naukowego KUL składam serdeczne podziękowanie za zgodę na przedruk tego cennego artykułu. W zasadzie zachowano treść i formę nadesłanych tekstów, ujednolicając – w miarę możliwości – zapisy bibliograficzne. Stąd też niektóre teksty mają charakter stricte badawczy, gdy inne mają treść i formę bardziej dydaktyzującą czy eseistyczną.

---

⁵ *Kilka uwag o sposobie czytania „Osoby i czynu”*, w: K. Wojtyła, *Osoba i czyn oraz inne studia antropologiczne*, Lublin 1994 [przedruk 2000], s. 9-42.

⁶ *Il pensiero di Karol Wojtyła*, Milano 1982; toż jako: *Myśl Karola Wojtyły*, przekł. J. Męrecki, Lublin 1996, 2010².